

Mednarodna LIFE konferenca za mreženje

LIFE kmetovanje – okoljsko vzdržno kmetijstvo

PROGRAM

Torek, 8. maj 2018 – OBISK PROJEKTOV NA TERENU

9.15 Zbor pred Hišo Evropske Unije, Dunajska cesta 20, Ljubljana

09.30 Odhod iz Ljubljane

11.00 – 12.30 **Obisk projekta LIFE ViVaCCAdapt - Prilagajanje na vplive podnebnih sprememb v Vipavski dolini ([LIFE15 CCA/SI/000070](#) - v teku)**
(Dvorana KS Ajdovščina, Prešernova 26, 5270 Ajdovščina)

Namen projekta je oblikovati ukrepe, s katerimi bi se izognili negativnim učinkom podnebnih sprememb v kmetijstvu na območju Vipavske doline. V projektu so že pripravili strategijo prilagajanja podnebnim spremembam, v naslednjih treh letih bodo pripravili in preizkusili operativni sistem podpore odločanju o namakanju ter povečali površine rastlinskih protivetrnih pasov. Udeležencem konference bodo predstavili projektne aktivnosti tudi na terenu, saj bomo obiskali območje zasaditve rastlinskih protivetrnih pasov.

12.30 Odhod iz Ajdovščine

13.30 – 14.30 Kosilo

14.30 – 16.30 **Obisk KP Ljubljansko barje in predstavitev LIFE projekta Presihajoče Cerčniško jezero** (Sejna dvorana Centra Ig, Banija 4, 1292 Ig)

LIFE projekt Presihajoče Cerčniško jezero ([LIFE06 NAT/SI/000069](#) - zaključen)

Namen projekta je bil zagotoviti ugodne pogoje za zaščito in ohranitev ogroženih živalskih in rastlinskih vrst ter njihovih habitatov na Cerčniškem jezeru. Dejavniki, ki ogrožajo biotsko pestrost na projektne območju so predvsem spremenjene struge vodotokov, opuščanje košnje in pomanjkljivo poznavanje narave. Da bi te grožnje odpravili, so v okviru projekta izvajali različne naravovarstvene akcije, s katerimi so skušali zagotoviti ugodne pogoje za uspešno gnezditve ogroženih vrst ptic, življenje dvoživk, metuljev in drugih živali ter uspevanje ogroženih rastlinskih združb. S projektom so želeli spodbuditi ponoven stik ljudi z naravo, domačinom približati pomen biotske pestrosti in jih vključiti v proces varstva narave na tem območju. Udeležencem konference bodo predstavili ukrepe, izvedene v okviru LIFE projekta ter njihovo nadaljevanje in nadgradnjo v sklopu projekta KRAS.RE.VITA, financiran iz Evropskega sklada za regionalni razvoj.

Krajinski park Ljubljansko barje ([spletna stran](#))

KP Ljubljansko barje je odličen primer krajine, ki se je tudi s pomočjo kmetijstva skozi leta oblikovala v mozaično krajino z bogato biotsko pestrostjo. Sooča se s številnimi izzivi; od preprečevanja izgube biotske pestrosti, preprečevanja onesnaževanja do vse pogostejših ekstremnih vremenskih razmer. Je odličen prikaz številnih izzivov, s katerim se soočajo tako upravitelji zavarovanih območij kot tudi kmetovalci, in nam bo služil kot osnova za nadaljnje razprave v okviru konference. Na terenu nam bodo predstavili ukrepe projekta PoLJUBA, financiranega iz Evropskega sklada za regionalni razvoj.

16.30 Povratek v Ljubljano

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

Mednarodna LIFE konferenca za mreženje

Sreda, 9. maj 2018 – KONFERENCA (Kongresni center Brdo, Brdo pri Kranju)

08.30 Prijava udeležencev

08.30 – 10.00 **LIFE tržnica znanja**
Stojnice projektov, čas za neformalno mreženje

10.00 – 10.20 **Pozdravni nagovori – otvoritev konference**
Irena Majcen, ministrica za okolje in prostor
mag. Tanja Strniša, državna sekretarka na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
dr. Patrik Kolar, vodja oddelka B Izvajalske agencije za mala in srednja podjetja (EASME)

10.20 – 11.20 **Uvodni panel Okoljski izzivi v kmetijstvu**
LIFE – nove rešitve za okolje in kmetijstvo – dr. Patrik Kolar (EASME)
Pregled doprinosa programa LIFE v kmetijstvu na EU ravni
Izzivi v kmetijstvu – prof. dr. Luka Juvančič (Univerza v Ljubljani)
Predstavitev področij, kjer so potrebe za oblikovanje novih rešitev z vidika razvoja kmetijstva
Kmetijstvo in okolje – dr. Marija Markeš (Ministrstvo za okolje in prostor)
Predstavitev aktualnih okoljskih problemov oz. groženj naravi prepoznanih na področju kmetijstva

11.20 – 11.40 Odmor

11.40 – 13.00 **LIFE kmetovanje – predstavitev petih LIFE projektov**
Maria Bastidas (ADPM) - projekt **LIFE-Montado-adapt** ([LIFE15 CCA/PT/000043](#))
Dr. Giuseppe Bonazzi (C.R.P.A.) - LIFE projekt **AQUA** ([LIFE09 ENV/IT/000208](#))
Stefano Brenna (ERSAF) - projekt **LIFE HelpSoil** ([LIFE12 ENV/IT/000578](#))
dr. Patrick McGurren (DAHG) - projekt **AranLIFE** ([LIFE12 NAT/IE/000995](#))
Rok Černe (ZGS) - projekt **LIFE DINALP BEAR** ([LIFE13 NAT/SI/000550](#))

13.00 – 14.00 Kosilo

14.00 – 15.30 **Potencial programa LIFE v slovenskem kmetijstvu**
Izvedba petih delavnic v podskupinah (razprava udeležencev o aktualnih problemih in iskanje novih rešitev)
PRILAGAJANJE PODNEBNIM SPREMEMBAM – moderatorica **prof. dr. Lučka Kajfež Bogataj** (UL): kako narediti naše kmetijstvo odpornejše na podnebne spremembe
NITRATI – moderator **dr. Jože Verbič** (KIS): kako reševati problem prekomernih količin gnojevke
TLA – moderator **dr. Borut Vrščaj** (KIS): učinkovitejše upravljanje s tlemi
TRAVIŠČA – moderatorica **mag. Mateja Žvikart** (ZRSVN): upravljanje Natura 2000 območij s habitatnimi tipi, ki jih uporabljajo tudi kmetovalci. V okviru delavnice bo predstavljen projekt **LIFE TO GRASSLANDS** ([LIFE14 NAT/SI/000005](#))
SOBIVANJE – moderatorica **mag. Aleksandra Majič Skrbinšek** (UL): kako sobivati z vrstami, ki so pogosto v konfliktu z ljudmi

15.30 – 16.15 **Zaključek konference** (povzetek delavnic)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

LIFE kmetovanje – okoljsko vzdržno kmetijstvo

OKOLJSKI IZZIVI V KMETIJSTVU – uvodni panel

LIFE – NOVE REŠITVE ZA OKOLJE IN KMETIJSTVO

Od sredine 20. stoletja kmetijstvo zaradi intenzifikacije proizvodnje vse bolj vpliva na okolje. Nedavne študije potrjujejo tudi povezavo med uporabo pesticidov in izgubo biotske raznovrstnosti. Vendar so bile skozi program LIFE že razvite in preizkušene nekatere rešitve, ki prispevajo k okoljsko bolj trajnostnemu kmetijstvu:

- uporaba tehnologije z variabilno stopnjo za organsko gnojenje v vinogradih, ki se uporablja pri upravljanju pridelka (VITISOM);
- zmanjšanje emisij amoniaka v mlečni živinoreji (CMCD);
- uporaba demonstracijskega modela krožnega gospodarskega procesa v visokokakovostni mlečni industriji pri proizvodnji sirov Grana Padano in Parmigiano Reggiano (DOP);
- ublažitev podnebnih sprememb s trajnostno dobavo verigo oljčnega olja (OLIVE4CLIMATE);
- predstavitev nove agro-silvo-pastoralne rabe zemljišč za izboljšanje dobičkonosnosti kmetij na sredozemskih gorskih območjih (POLYFARMING).

Razpravljali bomo o predstavljenih rezultatih teh in drugih ustreznih projektov, ki jih podpira program LIFE v obdobju 2014-2020.

Dr. Patrik Kolar je že od leta 2007 zaposlen pri Evropski komisiji, kjer je bil vodja različnih direktorátov. V tem času je prispeval k oblikovanju in implementaciji raziskovalnih in inovativnih politik Evropske unije, še posebej okvirnim programom za raziskave in inovacije (7. okvirni program in Obzorje 2020). Trenutno je vodja oddelka B Izvajalske agencije za mala in srednja podjetja (EASME), ki je odgovorna za izvajanje programa LIFE.

IZZIVI V KMETIJSTVU

Narava je temeljni vir naše blaginje in dediščina, ki so nam jo v varstvo zaupale generacije, ki prihajajo za nami. Naša dolžnost je, da to dediščino ohranjamo in po možnosti tudi plemenitimo. To še posebej velja za kmetijstvo, katerega proizvodni proces poteka v neposredni interakciji z naravnimi viri in jih posledično tudi sooblikuje. V javnosti – tako splošni kot tudi strokovni - ostaja globoko zakoreninjeno prepričanje o antagonističnem odnosu med kmetijstvom in varovanjem narave. Primeri dobrih praks nam dokazujejo nasprotno. Kmetijske prakse lahko prispevajo k vzdrževanju, ali celo izboljšanju stanja ekosistemskih storitev v prostoru (npr. biotska pestrost, kulturna krajina, vezava ogljika). Ekosistemske storitve hkrati predstavljajo neizčrpen vir dodajanja vrednosti, tako v bivanjskem kot tudi v ožjem ekonomskem smislu dodajanja vrednosti tržnim proizvodom in storitvam, ki izhajajo iz kmetijske proizvodnje. V ilustracijo bo prikazanih nekaj tovrstnih praks.

Dr. Luka Juvančič je agrarni ekonomist in izredni profesor ekonomike naravnih virov na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani. Nabor področij, v katerih je raziskovalno in strokovno dejaven, je precej raznolik: od ekonomskih in upravljaljskih vprašanj v kmetijstvu in kmetijski politiki, vrednotenja ekosistemskih storitev v kmetijstvu in gozdarstvu, do družbenih vprašanj, vezanih na različne vidike kmetijstva in prehrane. V zadnjem času se intenzivneje ukvarja z možnostmi okoljsko vzdržnejše in ekonomsko učinkovitejše rabe biomase po načelu krožnega gospodarstva, ki se uveljavlja pod nazivom bioekonomija.

LIFE kmetovanje – okoljsko vzdržno kmetijstvo

OKOLJSKI IZZIVI V KMETIJSTVU – uvodni panel

KMETIJSTVO IN OKOLJE

Značilnost današnjega časa je, da vsi poudarjeno govorimo o trajnosti virov, še več, država v vseh svojih pomembnih dokumentih zagotavlja usmeritev in zavezanost k trajnostnemu razvoju. Trajnostni razvoj z vidika varstva narave razumemo kot doseganje pozitivnih rezultatov za vse udeležence v razvojni verigi, z vsemi živimi bitji in njihovimi podpornimi sistemi - ne le za človeka. Ohranjena narava je naše osrednje nacionalno bogastvo in naša prepoznavnost, tako da lahko prek njenega varovanja in trajnostnega trženja ter rabe pomembno okrepimo nacionalno gospodarstvo. Čas je za ponovni premislek in zavedanje o pomenu povezovanja naravnih virov in varstva narave preko razumevanja procesov s strani proizvajalcev hrane na eni strani in naravovarstvenikov na drugi. Naloga nas vseh je, pomagati vzpostaviti ustrezne pogoje ter usmerjati proces prehoda v tako kmetijsko politiko, ki bo zagotavljala izboljšanje življenjskega standarda podeželskega prebivalstva ob hkratnem zmanjšanju pritiskov na okolje in naravo.

Dr. Marija Markeš je vodja sektorja za ohranjanje narave na Ministrstvu za okolje in prostor. Po izobrazbi agrarna ekonomistka, se je prav pri reševanju razvojnih vprašanj kmetijstva v gorskih in hribovskih območjih srečala s povezanostjo in soodvisnostjo kmetijstva in varstva narave. Izkušnje iz njenega dela, ki segajo vse od zastopanja slovenskih kmetov v prvem slovenskem parlamentu do razvijanja kmetijsko okoljske politike v času pred pristopom v EU v okviru Triglavskega narodnega parka in kmetijskega ministrstva, ji pomagajo razumeti kompleksnost in povezanost varovanja narave iz različnih perspektiv.

LIFE kmetovanje – okoljsko vzdržno kmetijstvo

LIFE KMETOVANJE – opisi LIFE projektov

LIFE MONTADO ADAPT – Montado & climate; a need to adapt ([LIFE15 CCA/PT/000043](#))

Montado na Portugalskem in Dehesa v Španiji sta agro-silvo-pastoralna in večnamenska sistema, značilna za južno in osrednjo Portugalsko in Španijo. Čeprav je vrednost takega sistem prepoznana predvsem na kulturni in gospodarski ravni, ta območja istočasno veljajo za vroče točke biotske raznovrstnosti. Posledice podnebnih sprememb na omenjenih območjih so večja negotovost, pogostejši ekstremni dogodki (vročinski valovi, suše in močne padavine), koncentracija deževnih dni, upad hladnih dni s temperaturami pod lediščem. Zato so cilji projekta LIFE Montado-Adapt spodbujanje prilagajanja Montado / Dehesa sistema podnebnim spremembam na Portugalskem in v Španiji ter povečanje trajnosti na gospodarski, socialni in okoljski ravni. V sodelovanju z lastniki uvajajo sistem za integrirano rabo zemljišč (ILU). Model integrirane rabe tal predstavlja strategijo diverzifikacije kmetije, ki ne upošteva le značilnosti endogenih vidikov vsake posesti, temveč tudi pričakovane podnebne razmere in tržne priložnosti.

María Bastidas se že 13 let ukvarja z naravovarstvom in ekonomskim ovrednotenjem. Po izobrazbi je geografinja z magisterijem iz ekološke obnove in izkušnjami iz razvoja podeželja, prostorskega načrtovanja, ovrednotenja naravnih virov, prilagajanja podnebnim spremembam in promoviranja trajnostnega kmetovanja. Trenutno koordinira tri evropske projekte, nameni katerih so ozaveščanje in promoviranje trajnostnega upravljanja nacionalnih in čezmejnih naravnih virov.

Life HelpSoil – Helping enhanced soil functions and adaptation to climate change by sustainable conservation agriculture techniques ([LIFE 12 ENV/IT/000578](#))

V projektu LIFE HelpSoil (1.7.2013-30.6.2017) so primerjali ohranitveno obdelavo tal s konvencionalno obdelavo tal (oranje). Tako so v Padski nižini na severu Italije izbrali 20 demonstracijskih kmetij, na katerih so tri leta spremljali agronomske in okoljske kazalnike. Rezultati so pokazali, da imajo lahko ohranitvene prakse obdelave tal velik doprinos k reševanju izzivov globalnega segrevanja in k izboljšanju naravnih ekosistemskih storitev tal. Izkazalo se je, da ima pri tem ključno vlogo izmenjava izkušenj, ki so jo omogočili kmetovalcem, in da je potrebno izboljšave praks upravljanja zemljišč prilagoditi lokalnim razmeram. Včasih kmetovalci ne vidijo takoj koristi ohranjanja tal, ki pa se v daljšem obdobju pokažejo tudi v obliki večje dobičkonosnosti sistemov pridelave.

Stefano Brenna je pridobil diplomu iz kmetijskih znanosti na Univerzi v Milanu (Italija). Trenutno je zaposlen na regionalni agenciji za kmetijstvo in gozdarstvo Lombardije, kjer je vodja enote za raziskovanje in inovacije. Njegova specializacija je varstvo in monitoring tal. Odgovoren je bil za tehnično izvedbo projekta LIFE HelpSoil.

LIFE kmetovanje – okoljsko vzdržno kmetijstvo

LIFE KMETOVANJE – opisi LIFE projektov

AQUA – Achieving good water quality status in intensive animal production areas ([LIFE09 ENV/IT/000208](#))

Namen projekta AQUA je prikazati, kako zmanjšati onesnaženost podtalnice in površinskih voda zaradi izgub hranil (dušik in fosfor) kmetijskega izvora z optimizacijo njihove uporabe na živinorejskih kmetijah. Cilj je bil dosežen s kombinacijo inovativnih tehnik in praks upravljanja:

- zmanjšanje dušika v živinskem gnoju z uporabo krmil z nizko vsebnostjo beljakovin na prašičjih farmah in povečano učinkovitostjo rabe dušika na govedorejskih kmetijah;
- povečanje učinkovitosti gnojenja z živinskim gnojem z uporabo inovativnih načinov gnojenja pridelkov z dolgoletno rastjo in visokim izkoristkom;
- zmanjšanje izgub hranil iz zemlje v vodo s kmetijsko-okoljskimi ukrepi, namenjenimi zmanjšanju izpiranja v vodo;
- omejitev pritiska in vpliva na območjih z visoko gostoto živinorejskih kmetij z ločevanjem in prenosom trdnih frakcij gnojnice.

Dr. Giuseppe Bonazzi je bil 33 let zaposlen na Oddelku za okolje raziskovalnega inštituta CRPA, kjer je vodil raziskave, ki so se ukvarjale predvsem z okoljskim vplivom živinoreje. Je strokovnjak za uhlevitev prašičev, ravnanje z odpadki in tehnike čiščenja v živinoreji.

AranLIFE – The sustainable management of the priority terrestrial Habitats Directive Annex 1 habitats of the Aran Islands ([LIFE12 NAT/IE/000995](#))

AranLIFE je predstavitveni projekt, ki se v obdobju od 2014 do 2018 izvaja na treh Aranskih otokih. Namen projekta je prikaz najboljših praks upravljanja z vidika ohranjanja Natura 2000 območij, vključno s travišči na karbonatnih tleh, apnenčastimi podi in habitatnim tipom Machair. Pri tem sodelujejo s 67 kmetovalci. Delo vključuje:

- izvedbo projekta (npr. izbor kmetij),
- zaključene akcij na terenu (npr. odstranjevanje grmovja, optimizacija paše, izboljšanje dostopa),
- zagotavljanje vodne infrastrukture za pašno živino.

Drugi elementi projekta vključujejo spremljanje vpliva ukrepov iz kmetijskega okolja. Obveščanje javnosti o delu s sporočanjem rezultatov projekta in zagotavljanjem dokazov o pomenu kmetijskega sistema pri zaščiti edinstvene flore otoka. Upajo, da bodo rezultati projekta podlaga za prihodnje podpirne ukrepe v okviru ustreznih nacionalnih politik in programov.

Dr. Patrick Mc Gurn je trenutno vodja projekta AranLIFE, pri katerem sodeluje s kmetovalci pri upravljanju vrstno bogatih suhih travišč. Po diplomu iz kmetijstva na Kraljevi univerzi v Belfastu se je najprej zaposlil v kmetijski svetovalni službi Ministrstva za kmetijstvo na Severnem Irskem. Delo s kmetovalci je v njem spodbudilo zanimanja za polnaravne travnike. V doktorski disertaciji je tako obravnaval upravljanja vrstno bogatih travnikov.

LIFE kmetovanje – okoljsko vzdržno kmetijstvo

LIFE KMETOVANJE – opisi LIFE projektov

LIFE DINALP BEAR – Celovito upravljanje in varstvo rjavega medveda v Severnih Dinaridih in Alpah ([LIFE13 NAT/SI/000550](#)) in **SloWolf – Varstvo in spremljanje varstvenega statusa populacije volka (*Canis lupus*) v Sloveniji (2010-2013) ([LIFE08 NAT/SLO/000244](#))**

Škoda, povzročena na človeški lastnini (čebelnjakih, živini, sadovnjakih, poljih, vrtovih, silažnih balah), je najpogostejši vzrok za konflikte med človekom in medvedom. Lokacije teh konfliktov so privlačne za medvede, ki se zato približujejo naseljem in se lahko navadijo (habituirajo) na človekovo bližino in prisotnost hrane. Zato v projektu LIFE DINALP BEAR uporabljajo primere dobre prakse, ki vključujejo zaščito živine, čebelnjakov, sadovnjakov in individualnih sadnih dreves, silažnih bal, polj ter vrtov. Uporabljajo različne varovalne ukrepe, med njimi predvsem električne ograje, za odvracanje rjavih medvedov od premoženja ljudi.

Eden najbolj učinkovitih načinov zaščite je uporaba pastirskih psov, vendar je ta praksa v Sloveniji skoraj popolnoma opuščena. V okviru LIFE+ projekta na volkovih (SloWolf) so že donirali nekaj pastirskih psov zainteresiranim rejcem in hkrati začeli z izobraževanjem, kako le-te primerno izuriti v učinkovite varuhe drobnice. V projektu LIFE DINALP BEAR nadaljujejo s to aktivnostjo, vzpostavili so tudi delovno linijo pastirskih psov ter delujočo mrežo rejcev v Sloveniji in Italiji.

Rok Černe je gozdar po poklicu in že več kot deset let deluje kot vodja projektov na področju divjih živali na Zavodu za gozdove Slovenije. Trenutno je koordinator projekta LIFE Lynx. Poleg tega je v zadnjih treh letih in pol usklajeval projekt LIFE DINALP BEAR in bo nadaljeval z njegovim izvajanjem do zaključka. Kot koordinator aktivnosti Zavoda za gozdove Slovenije je sodeloval tudi pri LIFE+ projektu SloWolf.

LIFE TO GRASSLANDS – Ohranjanje in upravljanje suhih travnišč v Vzhodni Sloveniji ([LIFE 14 NAT/SI/000005](#)) – projekt bo predstavljen v okviru delavnice »Travišča«

Projekt LIFE TO GRASSLANDS je namenjen izboljšanju ugodnega stanja in zagotavljanju dolgoročnega ohranjanja suhih travnišč (dveh prioritarnih Natura 2000 habitatnih tipov - 6210(*) in 6230(*) ter nanje vezanih rastlinskih in živalskih vrst) na štirih območjih: Haloze, Pohorje, Kum in Gorjanci-Radoha. Vsa štiri območja se soočajo s problemi zaraščanja in opuščanja kmetijske rabe na eni strani ter s problemom neustrezne kmetijske rabe (intenzivne) na drugi strani. V okviru projektnih aktivnosti spodbujajo trajnostno rabo suhih travnišč, predvsem s povezovanjem zainteresiranih kmetovalcev/lastnikov, čiščenjem zaraščanih površin, najemom/nakupom zemljišč in oddajo opreme za upravljanje travnišč v neodplačno rabo (pozna košnja, ekstenzivna paša, ohranjanje visokodebelnih sadovnjakov). Trenutno so v projektu podpisali 54 Sporazumov o vključitvi v aktivnosti projekta, kjer se vlagatelj (kmet ali zakupnik) zaveže za upravljanje suhih travnišč skladno s pripravljeno Naravovarstvenimi izhodišči do konca leta 2025.

Dr. Nika Debeljak Šabec je zaposlena na Zavodu RS za varstvo narave. Ima dolgoletne izkušnje z uspešnimi pripravami prijav in vodenjem projektov (LIFE, Interreg, EGP finančni mehanizem). Trenutno koordinira projekt LIFE TO GRASSLANDS. Doktorat je naredila na temo ohranjanja terestričnih orhidej *in vitro*.

LIFE kmetovanje – okoljsko vzdržno kmetijstvo

POTENCIAL PROGRAMA LIFE V KMETIJSTVU – delavnice

PRILAGAJANJE PODNEBNIM SPREMEMBAM

Na kmetijstvo neposredno vpliva vreme, dolgoročno pa podnebne razmere določenega območja. Kmetijska pridelava je odvisna od meteoroloških spremenljivk, kot so temperatura zraka, sončno obsevanje, zračna vlaga in količina padavin, zato je v zvezi s podnebnimi spremembami močno ranljivo. Najbolj je kmetijstvo ranljivo zaradi ekstremnega vremena, kamor štejemo zlasti suše, poplave, neurja s točo, pa tudi nizke temperature s pozebami ter vročinske valove. Pogostnost in intenzivnost ekstremnih dogodkov odloča o tem, koliko hrane smo sposobni pridelati in kakšna je cena te pridelave. Ker bodo med učinki podnebnih sprememb na kmetijstvo prevladovali negativni, je nujno, da se kmetijstvo čim prej začne prilagajati napovedanim podnebnim spremembam.

Prilagoditve so povezane ne le z odločitvami in ukrepi posameznega kmeta, temveč tudi s kmetijsko politiko, tržnimi mehanizmi ter razvojnimi in tehnološkimi raziskavami. Izvedbo ukrepov za prilagajanje kmetijstva na podnebne spremembe omogoča tudi program LIFE. Namen delavnice je tako identifikacija ne samo problemov ampak predvsem rešitev, primernih za udejanjanje skozi LIFE projekt.

Moderator: prof. dr. Lučka Kajfež Bogataj

Redna profesorica klimatologije na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani in vodja Centra za agrometeorologijo. Je slovenska članica Medvladnega odbora za podnebne spremembe pri Združenih narodih (IPCC). Raziskovalno se trenutno ukvarja s scenariji podnebnih sprememb ter njihovimi vplivi na ekosisteme in blaginjo ljudi.

TLA

V okviru delavnice bomo naslavljali problematiko kakovosti tal in trajnostne rabe tal oziroma kmetijskih zemljišč (KZ). Osvetlili bomo vrste in pomen bistvenih ekosistemskih storitev tal KZ, njihov prispevek k pestrosti in splošnemu stanju okolja ter hkratnemu zagotavljanju materialnih in nematerialnih dobrin oz. zadoščanju potreb prebivalstva države. Izmenjali bomo poglede in soočili mnenja na temo kakovosti kmetijskih tal in kmetijskega prostora, tako kot ga obravnava javno mnenje, kmetijska in pedološka stroka.

Namen delavnice je zbrati pobude, usmeritve oz. vsebine, ki bi jih naslavljali v okviru LIFE projektov, s ciljem zagotavljanja prehranske varnosti in hkratne trajnostne rabe KZ, okolja in večnamensosti kmetijskega prostora.

Udeleženci delavnice se bodo tako lahko okvirno seznanili s problematiko kmetijskih tal in kmetijskega okolja ter hkrati predlagali vsebine oz. pobude projektov programa LIFE.

Moderator: dr. Borut Vrščaj

Pedolog in predstojnik [Oddelka za kmetijsko ekologijo in naravne vire](#) Kmetijskega inštituta Slovenije. Kot višji znanstveni sodelavec sodeluje pri domačih in mednarodnih projektih s področja pedologije in okolja. Trenutno je vodja mednarodnega EU Interreg projekta [Links4Soils](#).

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

LIFE kmetovanje – okoljsko vzdržno kmetijstvo

POTENCIAL PROGRAMA LIFE V KMETIJSTVU – delavnice

NITRATI

Z uvedbo industrijske vezave dušika iz zraka in s proizvodnjo mineralnih gnojil se je obseg kroženja dušika v kmetijstvu zelo povečal. Proizvodnja mineralnih gnojil omogoča na eni strani približno polovico svetovne pridelave hrane, na drugi strani pa povzročajo povečane količine rastlinam dostopnega dušika velike izpuste dušikovih spojin v okolje. Z industrijsko vezavo dušika so se zelo povečale tudi količine dušika v živinskih gnojilih, ki marsikje presegajo potrebe rastlin ali celo postanejo odpadki. Posledice se kažejo v kakovosti podzemnih in površinskih voda, zraka in zemlje, nekatere dušikove spojine pa imajo tudi toplogreden učinek in s tem prispevajo k podnebnim spremembam. Izboljšanje učinkovitosti izkoriščanja dušika in s tem zmanjšanje izpustov dušikovih spojin v okolje je že desetletja osnoven izziv kmetijstva. Ob napovedanem velikem globalnem povečanju potreb po hrani, bo postala ta tematika še pomembnejša. Ukrepi za zmanjšanje obremenjevanja voda z nitrati terjajo celovit pristop s poudarkom na učinkovitejšem kroženju dušika v kmetijstvu. V Sloveniji bi bilo mogoče z učinkovitejšim izkoriščanjem dušika iz živinskih gnojil znatno zmanjšati potrebe po dušiku iz mineralnih gnojil, ob tem pa zmanjšati obremenjevanje okolja.

Na delavnici bomo skušali identificirati rešitve, ki bodo ob zmanjšanju obremenjevanja okolja prispevale k ohranitvi oziroma povečanju obsega pridelovanja hrane.

Moderator: dr. Jože Verbič

Raziskovalec Kmetijskega inštituta Slovenije deluje za področje prehrane živali in kakovosti krme. Njegovo raziskovalno in strokovno delo posega tudi na področja kroženja in bilanc hranil v kmetijstvu in na izpuste toplogrednih plinov.

SOBIVANJE

Ohranjanje biotske raznovrstnosti v sodobni kulturni krajini vedno vključuje kompleksno (so)delovanje različnih družbenih dejavnikov in mehanizmov. Številne mednarodne konvencije ter direktive, ki urejajo to področje, pričajo o kompleksnosti te globalne preizkušnje, pri kateri so rezultati prepogosto nezadostni, saj izguba biotske raznovrstnosti ostaja ob podnebnih spremembah eden glavnih nerešenih globalnih izzivov. Kljub temu se občasno prizadevanja za ohranjanje biotske raznovrstnosti obrestujejo in ena izmed takšnih pozitivnih zgodb je uspešno ohranjanje velikih zveri v Evropi. Rjavi medved, volk in evrazijski ris tako marsikje v Evropi v zadnjih desetletjih širijo svoje populacije. Ima pa tudi ta naravovarstveni uspeh svojo ceno, saj se ob krepitvi populacij velikih zveri krepijo tudi konflikti teh vrst s človekom, tako po intenziteti kot tudi po raznolikosti.

Udeleženci delavnice bodo imeli priložnost deliti svoje poglede na glavne izzive in priložnosti sobivanja z zavarovanimi vrstami, pomembnimi za skupnost (to so na primer volk, rjavi medved, šakal, bober, škorec...). Pogovarjali se bomo o možnih rešitvah za lažje in boljše sobivanja s temi vrstami in tako opredelili ključna načela sobivanja v prihodnosti.

Moderator: mag. Aleksandra Majič Skrbinšek, dr.vet.med.

Vodja projektov in raziskovalka na Oddelku za biologijo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani. Dolgoletna članica IUCN skupine strokovnjakov za velike zveri v Evropi (IUCN/SSC LCIE), trenutno aktivno sodeluje na treh LIFE Narava projektih – [LIFE DINALP BEAR](#), [LIFE WOLFALPS](#) in [LIFE Lynx](#).

LIFE kmetovanje – okoljsko vzdržno kmetijstvo

POTENCIAL PROGRAMA LIFE V KMETIJSTVU – delavnice

TRAVIŠČA

Z upadanjem biotske raznovrstnosti v kmetijski krajini se srečujemo že nekaj desetletij in Slovenija kot evropska država z izjemno visoko biotsko raznovrstnostjo ima v smislu ohranjanja le-te še posebej pomembno vlogo in odgovornost. Ekstenzivna travnišča so tako na evropski kot na državni ravni med najbolj ogroženimi življenjskimi prostori. Izhodišča delavnice bodo predstavljene izkušnje in primeri dobrih praks preteklih in potekajočih LIFE projektov, ki so usmerjeni v iskanje rešitev trajnostnega upravljanja travnišč.

Na delavnici bomo tako skušali identificirati ključne izzive, s katerimi se na travniških soočamo v Sloveniji ter deležnike, ki nam lahko pri tem pomagajo. Več kot dobrodošle pa so tudi že morebitne idejne zasnove bodočih LIFE projektov na temo travnišč, ki se bodo med delavnico zagotovo obogatile z znanjem in konstruktivnimi predlogi udeležencev.

V okviru delavnice bo dr. Nika Debeljak Šabec predstavila projekt LIFE TO GRASSLANDS.

Moderator: mag. Mateja Žvikart

Višja naravovarstvena svetovalka, zaposlena na Zavodu RS za varstvo narave. Na Zavodu se že 15 let ukvarja z usmerjanjem izvajanja prilagojenih kmetijskih praks na varovanih območjih. Sodelovala je tudi v več LIFE projektih, trenutno je del projektne ekipe [LIFE TO GRASSLANDS](#).

